

Justitiedepartementet
Ju2026/00665

Yttrande över betänkandet Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Hovrätten över Skåne och Blekinge har gått igenom betänkandet utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta och har följande synpunkter.

Det kan inledningsvis framhållas att ett genomförande av förslaget förutsätter ändring i regeringsformen. Ett sådant beslut har fattats den 20 maj 2026. En ändring av detta slag kräver, enligt 8 kap. 14 § regeringsformen, ett ytterligare likalydande riksdagsbeslut med ett allmänt val emellan.

Det framstår som att antalet ärenden där återkallelse av medborgarskap kan aktualiseras i praktiken är begränsat. Detta bör ställas mot de mycket ingripande ändringarna som föreslås. Hovrätten noterar också att liknande förslag tidigare har övervägts men inte genomförts.

Förslaget att svenskt medborgarskap ska kunna återkallas från en person med dubbelt medborgarskap som har dömts för allvarlig brottslighet innebär att återkallelse kan ske på grund av omständigheter som inte förelåg vid tidpunkten för det ursprungliga beslutet. Regleringen kommer ha företräde framför 37 § förvaltningslagen, som ger uttryck för den grundläggande principen att gynnande förvaltningsbeslut som huvudregel inte får ändras till nackdel för den enskilde. Att i efterhand knyta nya rättsverkningar till ett gynnande beslut innebär i praktiken att förslaget får retroaktiv verkan, vilket framstår som problematiskt ur förutsebarhets- och rättssäkerhetssynpunkt.

Förslaget förutsätter att den enskilde har ett annat medborgarskap. Det bör dock tydliggöras hur det säkerställs att det finns ytterligare ett medborgarskap och huruvida det andra landet erkänner medborgarskapet samt vilka rättigheter och skyldigheter som kvarstår i det andra landet. I annat fall finns en risk för att personen i praktiken blir statslös. Det finns också en risk att personer vars medborgarskap återkallas inte kan utvisas på grund av verkställighetshinder.

När det gäller barnperspektivet framstår förslaget som otillräckligt analyserat. Det synes finnas en presumtion att barn ska följa en förälder vars medborgarskap återkallas för att det förvärvats på felaktiga grunder, vilket inte nödvändigtvis är förenligt med principen om barnets bästa. Barnet kan till exempel sakna kontakt med föräldern, ha en stark anknytning till Sverige eller ha vistats här under lång tid. Det kan därutöver ifrågasättas om barn över huvud taget ska bära konsekvenserna av att en förälder har lämnat oriktiga uppgifter. Hovrätten anser därför att det bör införas en tydligare ventil som säkerställer en individuell prövning av barnets situation.

Av rättssäkerhetsskäl bör det övervägas att införa en preskriptionsregel. Möjligheten att återkalla medborgarskap utan tidsgräns riskerar att skapa

långvarig osäkerhet för den enskilde. Det kan i sammanhanget noteras att preskriptionsregler för liknande lagstiftning förekommer i andra europeiska länder.

Beträffande bestämmelsen i 14 b § – andra stycket i det första förslaget och tredje stycket i det andra förslaget – bör uttrycket ”och som är dömd för ett brott utanför Sverige” förtydligas så att det klart framgår att det avser en dom meddelad av behörig domstol i en annan stat, exempelvis genom att formuleringen ”och som utanför Sverige är dömd för brott” används. Det bör därutöver övervägas att precisera att brottsligheten ska vara riktad mot svenska intressen.

När det gäller det andra alternativa förslaget bör det klargöras vad som avses med rekvisiten ”allvarligt skadar” och ”Sveriges vitala intressen”. Det finns även behov av att tydliggöra hur dessa rekvirit förhåller sig till det i lagtexten uppställda kravet på att brottet ska ha ett föreskrivet maximistraff om lägst fyra års fängelse. Vidare bör det förtydligas hur begreppet *kriminellt nätverk* förhåller sig till begreppet *kriminell sammanslutning* (se Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar SOU 2026:13), särskilt om de är avsedda att ges samma eller olika rättslig innebörd. Mot bakgrund av dessa oklarheter framstår det första alternativet som mer förenligt med legalitetsprincipens krav på tydlighet och förutsebarhet i rättstillämpningen.

Hovrätten vill därutöver peka på att även denna utredning synes ha genomförts under relativt kort tid, vilket väcker frågor om huruvida samtliga konsekvenser av den föreslagna regleringen har blivit tillräckligt genomlysta, särskilt med hänsyn till förslagets principiella och praktiska räckvidd.

Detta yttrande har beslutat av hovrättsråden Lars Lindblad och Josefine Wendel samt tf. hovrättsassessorn Diana Liaficheva (referent).

Lars Lindblad

Diana Liaficheva